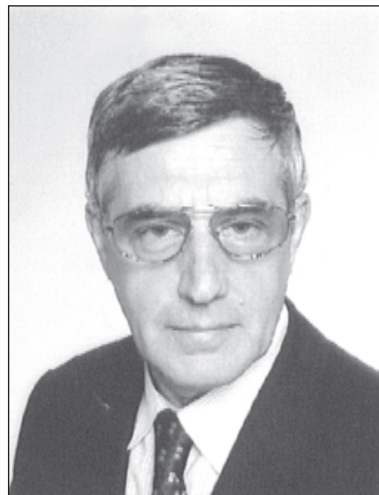

Prof. dr. France Martin Dolinar – šestdesetletnik

V predzadnjem mesecu leta 2001 je krepkeje stopil v drugo polovico svojega življenja teolog, zgodovinar in arhivist prof. dr. France Martin Dolinar, redni profesor Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in svetovalec vlade Republike Slovenije.

Rodil se je v izseljeni družini v Sušinah pri Djurdjencu na Hrvaškem 11. 11. 1941, sicer pa je doma iz zasavskega Zagorja. Tu je obiskoval osnovno šolo, klasično gimnazijo v Pazinu, teologijo je študiral v Ljubljani, kjer je diplomiral in magistriral. Študije je nadaljeval v Rimu, kjer je kot gojenec *Germanicum* na Gregoriani študiral cerkveno zgodovino. Študije je po ponovnem magisteriju končal 1976 z doktoratom *Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje*. V letih 1975-77 je obiskoval in končal tudi vatikanski šoli *Scuola di archivistica* in *Scuola di paleografia e diplomatica*. 1977. leta je postal vodja nadškofijskega arhiva v Ljubljani, ki ga je vodil do 1987., ko se je laiziral in prešel v sedanji Arhiv Republike Slovenije, kjer je bil sprva svetovalec direktorja, sedaj pa je že

vrsto let svetovalec vlade. Kot izjemnega in široko razgledanega strokovnjaka so ga honorarno pritegnili tudi v študijske procese na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Kot docent (1984), izredni profesor (1994) in redni profesor (2000) predava bibliotekarjem in do 2001 tudi zgodovinarjem.

Dr. France Martin Dolinar se je aktivno vključil v naše strokovno delo in življenje takoj po povratku v Ljubljano, kjer je s svojim izjemnim znanjem in nenasilno naravo pritegnil veliko pozornost. Po letu 1977 si je skoraj težko predstavljati resnejšo strokovno arhivsko ali zgodovinarsko srečanje, kjer ga ne bi pritegnili kot referenta ali kako drugače. Sodeloval in vodil je številne domače in mednarodne zgodovinsko-arhivske projekte.

Na arhivskem področju moramo posebno poudariti njegove zasluge pri prilagoditvi ljubljanskega nadškofijskega arhiva sodobnim strokovnim potrebam arhivske stroke in zgodovinopisja. V veliki meri je prav njegova zasluga, da je danes ta institucija, ki jo honorarno začasno spet strokovno vodi, kadrovsko toliko urejena in strokovno toliko okrepljena, da je kos izjemnemu zanimanju domače in mednarodne laične kot tudi strokovne javnosti. V Arhivu Republike Slovenije vodi evidentiranje za Slovence pomembnega gradiva v tujih arhivih, skrbi za starejše arhivsko gradivo in ureja revijo *Viri*, katere pravi pomen bo pokazala šele prihodnost. Kljub temu, da je specialist za starejša zgodovinska obdobja, je serija odprta tudi najsodobnejšim problemom. Posebno velja poudariti tudi vrsto vrhunskih arhivskih razstav, zlasti ono o redovništvu na Slovenskem in nedavno ob desetletnici slovenske državnosti. Njegove arhivske razstave nimajo zgolj strokovne vrednosti, ampak tudi bogato sporočilnost. Kot mentor je v osrednjem državnem arhivu vzgojil tudi vrsto mlajših sodelavcev, ki nam dajejo garancijo za nadaljnji razvoj arhivske službe na Slovenskem.

Izjemno razvejano je tudi njegovo delo na področju zgodovinopisja. Še v prvem službenem obdobju je bistveno pripomogel k nastanku Inštituta za zgodovino cerkve na Slovenskem, ki deluje v okviru Teološke fakultete Univerze v Ljubljani. Ta izdaja tudi izjemno revijo *Acta Ecclesiastica Sloveniae*, ki je namenjena objavam najpomembnejših virov za zgodovino Cerkve na Slovenskem kot tudi nekaterim specifičnim strokovnim vprašanjem.

Osebnostno se je posebno angažiral pri raziskovanju protireformacije na Slovenskem, ki prav po njego-

vi zaslugi vse bolj dobiva oznako čas katoliške obnove. Podrobneje je raziskal tako imenovana jožefinizem in janzenizem. Po njegovem prepričanju in tudi stvarnih dokazih je ta terminologija neustrezna. Pravilneje je govoriti o državnem cerkvenstvu in moralnem rigorizmu. Posebno odmevne so tudi njegove razprave o razvoju cerkvene upravne ureditve od najstarejših časov do danes. Pri tem še dodatno poudarja pomen nekaterih najvidnejših osebnosti. Že nekaj časa pripravlja knjigo o ljubljanskih škofih. V tem pogledu velja poudariti njegov izjemni delež pri v Sloveniji premalo upoštevanih Rimskih simpozijih ter pri mednarodni raziskavi in obsežnih monografijah o nadškofu Attems. Pri tovrstnih študijah se ne izogiba tudi tako kočljivih vprašanj, kot je škof Rožman, o katerem sta s kolegico Tamaro Griesser Pečar izdala posebno monografijo (1996). Zanimajo ga tudi nekatere pomembne cerkvene institucije na Slovenskem. Objavil je monumentalno monografijo o novomeških proštih (1993), že nekaj let pa ga »muči« tudi gornjegrajski benediktinski samostan.

France Martin Dolinar je kot zgodovinar poskrbel tudi za prevode in priredbe nekaterih temeljnih del iz mednarodne cerkvene zgodovine. Kot pobudnika, urednika in soavtorja ga velja omeniti tudi v zvezi z monografijami o zgodovini Cerkev na Slovenskem.

Jubilant je aktiven tudi v našem društvenem strokovnem življenju. Vrsto let je bil odbornik ljubljanskega zgodovinskega društva, ga tudi vodil, vedno pa je bil pripravljen sodelovati tudi pri ostalih strokovnih društvenih prireditvah. V tem pogledu naj poudarimo, da je pri tem nesebično pomagal tudi s svojimi osebnimi mednarodnimi znanstvi in ugledom.

Omenimo naj tudi njegovo najbolj nevhvaležno funkcijo, to je strokovno zastopanje naše vede pri organih ministrstva za znanost. Vsem ne more ustreči, nikoli pa ni spregledal temeljnih potreb stroke.

France Martin Dolinar je človek, ki zna pritegniti ljudi k sodelovanju. Veliki uspehi, ki jih je dosegel, so gotovo mnogokrat rezultat kolektivnega dela. Nobena skrivnost ni, da mu jih nekateri zavidajo in bi radi njegove zasluge zmanjšali. Nikoli jih ni izpostavljali ali poudarjal, vedno izraža tudi spoštovanje do sodelavcev, ki pa bi vselej morali biti toliko poštene, da bi, kljub svojemu obsežnemu deležu priznali, da je bila ideja njegova in da brez njegovega sodelovanja in pogosto tudi vodenja, ne bi bilo takšnih rezultatov.

Kljub dejstvu, da prihaja naš slavljenec v leta, ko je šele pričakovati nekatere velike sintetične obračune, lahko na opravljeno delo gleda z velikim zadovoljstvom. Predvsem je njegova zasluga, da je cerkvena problematika znova postala sestavni del našega zgodovinopisja. Ni se zmanjšala kritičnost do obravnavanih vprašanj, pač pa se opušča natolcevanja, ki ga v obdobju po II. svetovni vojni ni manjkalo. To seveda tistim, ki so pristaši kulturnobojnega pristopa do preteklosti ni všeč in Dolinar zadnja leta čuti njihovo moč in vpliv skoraj na vsakem koraku. Očitno so nekateri pričakovali od njega drugačen pristop do preteklosti in do okolja, ki ga je oblikovalo. Zato jim njegovo strokovno delo ne ugaja. Nenazadnje je Dolinar danes tudi nedvomna avtoriteta v stroki, kar tiste, ki bi radi hitro in brez temeljitega dela uspeli, moti. Kljub težavam in nerazumevanju, ki ga v zadnjih letih doživlja in, ki ga je dejansko več, kot je normalno, ga ob življenjskem jubileju moramo prositi, naj vztraja po začrtani poti. Malo je slovenskih arhivistov in zgodovinarjev, ki lahko ob vstopu v tretjo tretjino svojega življenja pokažejo tolikšen znanstveni in strokovni opus.

Stane Granda